

Стильова ідея парку реалізується певними композиційними прийомами та використаним матеріалом – рослинним (живим) та неживим – вода, камінь, дерево і метал.

Від збіденого асортименту перших садів (в основному, це були фруктові дерева) сучасні парки прийшли якщо не до колекціонування, то, принаймні, до досить широкого використання дерев, чагарників і трав'янистих рослин. І тут, безумовно, визначну роль відіграли ботанічні сади.

Аналіз стану колекціонування дерев і чагарників у ботанічних садах Львівського університету (кінець XVIII ст.), арборетумах лісової школи та сільськогосподарської академії (Дубляни, кінець XIX ст.), кафедри фармакогнозії колишнього медичного факультету університету (початок XX ст.) виявляє прямий зв'язок між процесом акліматизації рослин та їхньої інтродукції у міське озеленення. Наприклад, у середині XIX ст. дендрофлора Львова була представлена 21 родиною. Через 100 років кількість родин виросла у 2,5 рази і сьогодні досягла 60. Протягом 150 років у відкритому ґрунті випробувано 527 видів і 247 садових форм. Найбільша кількість видів належить до Європейсько-Сибірської та Східно-азійської флористичної області Голарктики, найменше – до Середземноморської. Близько 15 % походить із Північної Америки, у тому числі Атлантична підзона налічує 49, а Тихоокеанська – 72 види. Кількість культивованих в Україні видів і форм чагарників, дерев і ліан наближається до 2389. Все це свідчить про великі можливості міського озеленення. Особливо це стосується хвойних порід, яких ще мало не лише у Львові, але й в інших населених пунктах.

Упродовж усієї історії озеленення вдосконалювалися технологічні прийоми розведення і вирощування дерев, чагарників та квітів. Троянди і стрижка дерев та кущів були поширені ще за часів Стародавнього Риму. Англійці в епоху Шекспіра створюють цілі квіткові сади, приблизно у цей же період у Китаї, Японії, Ірані та Індії поширюються сади-утіхи з басейнами і ароматними рослинами. XX століття збагатило процес вирощування рослин засобами гідропоніки, широко стали використовуватися біостимулятори та інгібітори росту, хімічні методи захисту рослин. Проте увесь цей досвід сьогодні часто забувається, і наше завдання – донести цю технологічну спадщину до нащадків.

Для композиційного збагачення садів і парків необхідний якісний садивний матеріал. На жаль, в Україні державні декоративні розсадники і шкілки перебувають у стані занепаду. Губиться дорогий селекційний матеріал. Аналогічна картина простежується й у квіткових господарствах. Останнє десятиріччя у країні ніхто не займається розвитком комплексних зелених зон міст і селищ, що негативно відбивається на збереженні та створенні нових зелених насаджень. Необхідна нова державна довготривала програма розвитку озеленення.

Україна може пишатися своїми історичними садами і парками, але більшість із них знаходиться у занедбаному стані. Слід розробити плани реставрації, консервації та реконструкції старовинних парків, щоб перетворити їх на об'єкти природознавчого та історичного туризму. Особливої уваги вимагають ботанічні сади, колекційний матеріал яких є національним багатством. Безумовно, слід продумати просвітницьку роботу, залучити до цієї справи широкі верстви населення. Це ж стосується арборетумів та дендраріїв, створених у різні періоди, які сьогодні є своєрідними центрами насінництва та селекції.

І останнє: садово-паркове будівництво має мати, як й інші галузі народного господарства, свій науково-дослідний центр, головне відомство, яке б ними опікувалося.

Література

1. Кучерявий В.А. Зеленая зона города. – К.: Наук. думка, 1981. – 246 с.
2. Лихачев Д.С. Поэзия садов. – Л.: Наука, 1982.
3. Рандхава М. Сады через века. – М.: Знание, 1981. – 320 с.
4. Uajdecki L. Historia ogrodu. – Warszawa: PWN, 1978. – 442 s.

УДК 631.524

Доктор Агні Влавіанос Арванітіс¹ – Греція

ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ ГАРМОНІЙНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОВКІЛЛЯ

Розглядаються проблеми формування на урбанізованих територіях зелених просторів як осередків біорізноманіття, етичного та естетичного виховання людей.

Dr. Agni Vlavianos Arvanitis – Greece

Towards sustainable globalization and environment protection

Formation problems of the green spouse as crease of biodiversity, ethic and aesthetic education on urban territories are considered.

Міські зелені зони – невід'ємна частина здорового середовища

У цілому світі у містах і міських зонах відчутно спостерігається погіршення навколишнього середовища, забруднення повітря, шумове забруднення, перевантаження транспортом. Водночас погіршується здоров'я населення: усе більше людей страждають від респіраторних захворювань, серцевих нападів, високого рівня забруднення атмосфери; деякі шкідливі речовини, що знаходяться у забрудненому повітрі, зумовлюють вади при народженні.

Урбанізація на сьогодні є найважливішою проблемою знищення природного середовища. Знищення лісів відбувається у найбільш життєво необхідних місцях планети. Зникнення лісів, руйнування прекрасних ландшафтів, голі, зруйновані землі – усе це поширене явище. Дерев захищають землю від ерозії та зменшують ризик зсувів і лавин. Вони затримують опади і тим самим регулюють випаровування та тримають ґрунтові води на відповідному рівні, стримуючи та пом'якшуючи наслідки весняних повеней і злив. Якщо ж і надалі буде продовжуватись знищення лісів, можна очікувати несподіваних впливів на глобальний клімат, зникнення деяких видів рослин і тварин. Більш того, оскільки сьогодні є багато людей, які живуть за рахунок лісу, неконтрольоване знищення лісів створює передумови для незахищеного майбутнього робітників лісу і викликає серйозні соціальні проблеми.

Парки стають необхідними для міст і можуть покращити якість життя його жителів. Крім того, збільшення зелених зон і громадських садів у міських зонах та захист лісу і ґрунту від подальшого руйнування може знешкодити негативні наслідки урбанізації та знищення лісів, гарантує забезпеченість їжею у "складних" регіонах і добробут суспільства на глобальному рівні.

¹ президент та засновник міжнародної організації БІОПОЛІТИКА (President and Creator of International Biopolitics Organization)

У містах практично всього світу є тенденція вкладати інвестиції у зелені міські зони за рахунок впровадження розвитку, посилення економіки сусідніх країн, розвиваючи туризм, зменшуючи злочинність, оздоровлюючи навколишнє середовище та покращуючи якість життя. Поєднання будь-яких з цих факторів може вплинути на ціни на майно та на суспільну думку для залучення малого бізнесу. Парки та сади є життєво необхідними для здоров'я міської спільноти. Сьогоднішня конференція може відігравати провідну роль в обговоренні цієї проблеми та наголосити на великій необхідності створення зелених зон. Вона може стати путівником для співпраці між фахівцями та місцевими організаціями на благо усього суспільства і запропонувати нові шляхи для створення "зелених" і більш придатних для життя міст. Партнерство між урядом, суспільними організаціями та приватним сектором може позитивно вплинути на створення завтра міського ландшафту з урахуванням усіх екологічних факторів. Дуже добре що ця конференція проводиться в Україні, у країні з перехідною економікою, яка має великий потенціал для створення потужної держави у майбутньому. Немов птиця фенікс, яка піднялася з попелу, Україна може відродитися. Біоцентричний погляд може допомогти створити гармонійне суспільство з дієвою структурою законодавства, яке б підтримувало як технічний прогрес, так і захищало навколишнє середовище. На крилах фенікса вістка надії облетить усю планету.

БІОПОЛІТИКА – пріоритет у глобалізації

Разом з глобалізацією, яка визначає форму та структуру майбутнього суспільства, необхідність нового світогляду стає все актуальнішою. Глобалізація проходить без будь-яких чітко визначених цілей та ідей, водночас як вона повинна бути заснованою на цінностях, які б базувались на розумінні взаємозалежності усіх форм життя. Без цього розуміння глобалізація не тільки отримає поразку, але буде мати дуже негативний вплив на світ. Оскільки погіршення навколишнього середовища стає головною темою для обговорення у мас медіа, то міжнародна співпраця за збереження *bios* – життя на нашій планеті – повинна об'єднати зусилля для вирішення цієї проблеми. Перші кроки були зроблені у 1985 р. Біополітична Міжнародна Організація (В.І.О.) наголосила на необхідності захисту навколишнього середовища та поваги до дару життя, що повинно перетворитися у всеохоплюючу концепцію і стати необхідною частиною головної соціальної парадигми. Принципи цього зусилля потягли за собою багато різних елементів та рішень, які полягають у глибокому розумінні нашої відповідальності як людей на цій планеті. Поточна політика навколишнього середовища заснована на ідеї всезагальної співпраці. Ця ідея складається з багатьох аспектів, головна суть яких полягає у захисті від деградації навколишнього середовища, неперервність життя якого не гарантується. Цієї мети можна не досягти через відсутність міжнародної угоди щодо стратегії та бачення єдиної мети. Нова стратегія, яка базується на всезагальній співпраці у розвитку, може розширити наші горизонти і створити необхідні передумови для більш справедливого та надійного глобального менеджменту.

Для скасування негативних і створення позитивних тенденцій, для запобігання подальшій деградації та катастрофи законодавство збереження навколишнього середовища необхідно поновити. Загроза для *bios* не визнає державних кор-

донів, політичних і регіональних відмінностей. Це можна вирішити тільки через багатосторонню співпрацю та грамотну біополітику.

Суспільству необхідно мобілізувати кожен з цих елементів і боротися за краще майбутнє. Сьогодні ми живемо при структурі "перевернутої піраміди", де немає балансу, тому що не встановлені головні пріоритети. Піраміду можна перевернути тоді, коли ми визнаємо що структура суспільства повинна базуватися на біоцентричних принципах.

Міжнародний університет по Біо-довкіллю (I.U.B.E.), діяльність якого пов'язана з В.І.О. за глобальну екологічну грамотність, є каталізатором, що може постачати суспільство необхідними моделями. Створено новий освітній напрям, який спрямований на охоплення всіх областей навчання і підвищення кваліфікації для кращої оцінки життя на нашій планеті.

Сьогоднішня криза цінностей є загрозою не тільки для навколишнього середовища, але і для миру. Тому існує велика необхідність застосування діхронічних ідей минулого, щоб спонукати кожного члена суспільства до збереження довкілля. Олімпійський дух може відігравати провідну роль в об'єднанні сил культури і технології, щоб допомогти людям зрозуміти велике значення естетичної цінності життя на нашій планеті. Bios Prizes (Біос-призи) для кожної спеціальності за участю кожного професіонала у змаганнях за збереження навколишнього середовища є однією з головних цілей В.І.О. у новому тисячолітті. Подібно олімпійському вогню, за пропозицією, В.І.О. з 1985 р. повинен надсилати звістку про мир та глобальну екологічну гармонію.

БІО-ЕКОНОМІКА – нова концепція доходу

Оскільки довкілля не оцінено, руйнація навколишнього середовища залишається дешевою. Загрозу природному довкіллю можна усунути тільки через фундаментальні зміни в економіці. Стаття про "якість життя" потребує визначення головних пріоритетів щодо культури та освіти. Ці елементи повинні стати основою для нової економіки XXI ст. Більше того, концепція про дохід повинна сформулювати нові визначення для елементів, які створюють "справжній" дохід суспільству: культура, добробут, збереження природних ресурсів, покращення здоров'я та захист біорізноманіття як невід'ємної частини процвітання нації.

Існує гостра потреба у новій системі економічних норм і правил, яка б запровадила відповідний менеджмент довкілля разом з найважливішим завданням – контроль за безпідставною міжнародною торгівлею і довготривалими інвестиціями. Бідні країни перевикористовують свої ресурси, а значить, і природне навколишнє середовище. Продаж сировини на переповнених біржах призводить до спаду цін, що, у свою чергу, зменшує чистий дохід. У подібних умовах заклик до збереження навколишнього середовища ігнорується або висміюється. Конфлікт між індустріальними країнами зі стабільним економічним зростанням і країнами, які розвиваються, з одного боку, та негативні впливи на середовище енергії та інтенсивного добування сировини, з іншого – не можна вирішити у сучасних умовах. Оскільки екологічні проблеми існують незалежно від кордонів між країнами, міжнародна співпраця є єдиною і життєво необхідною альтернативою. Гарантія кращого життя для кожного громадянина на Землі є ключем до гармонійного і мирного глобального суспільства.

Загальноприйнятий бізнес і національний облік – це неадекватне застосування у довготривалій економічній політиці. Економічне зростання в основному визначається такими термінами, як товар і прибуткові категорії, тоді як вплив останніх на запас та якість ресурсів – природний капітал – не розглядаються адекватно. Напрямки традиційної економіки обмежені репрезентацією інфляції та депресивних тенденцій, гістограми грошових одиниць або аналізом регресії поточно-торгівельних тенденцій. Ці двовимірні напрямки були суттєвими у минулому, а на сьогодні потребують перегляду та вдосконалення. Ми не можемо перенести методи XIX ст. у третє тисячоліття. Існуюча обмежена картина економічної теорії потребує тривимірного підходу, де цінність культури, освіти, національних ресурсів і біорізноманіття висвітлювалися у кожному рівнянні чи діаграмі.

Фінансово бідніші нації можуть бути багатшими у культурних цінностях: мистецтві, традиціях чи біорізноманітті. Ці елементи являють собою збагачення усієї планети і не можуть ігноруватися економістами. При оцінці валового національного продукту та торговельних можливостей потрібно враховувати усі із згаданих параметрів і особливо наголошувати на біосередовищі. Політика економічного зростання та можливість зайнятості на глобальному рівні повинна будуватися, згідно з новими принципами, для ефективнішого вирішення проблем бідності, національних боргів і т.д.

Вдалий менеджмент міських зелених зон пов'язаний з багатьма економічними прибутками. Міська зона з великою кількістю високоякісних зелених просторів є привабливою для бізнесу, зайнятості та інвестицій. Зони, влаштовані для збереження природи, можуть мати прибуток з деревини, деревного вугілля та ін. Ці зони вважаються прибутковими завдяки туризму. Фактично кожна зона зеленого простору може бути прибутковою, якщо до цього поставитися з увагою, ентузіазмом, вдатися до співпраці з іншими.

ЗЕЛЕНА ЗАРПЛАТА – нові можливості зайнятості в управлінні міськими зеленими зонами

Зі сьогоднішнім ростом безробіття та спробами уряду покрити з бюджету наслідки безробіття для вирішення цих проблем час пропонує нові альтернативи. В.І.О. пропонує ввести "Зелену зарплату" для безробітних, з пропозицією працювати на захист біосередовища. Проект може включати: посадку дерев, прибирання міст, збереження ресурсів та іншу конструктивну діяльність. Ця "зелена зарплата" зможе викликати позитивні почуття серед безробітних, до того ж створюючи нові можливості для роботи, що сприятиме зменшенню рівня безробіття. Більш того, для тих, хто займається бізнесом, можна зменшувати податки, якщо вони будуть залучати безробітних до екологічних проектів.

Безробітний може також бути задіяний у менеджменті міського середовища і брати активну участь у конструктивних проектах з покращення якості міського середовища, захисту великих міських парків, збереженню та збільшенню зелених зон, проголошенню транспортних альтернатив для приватного використання машин і вдосконалення практики з менеджменту боротьби з відходами.

ГЕНЕТИЧНИЙ БАНК – роль міських зелених зон у збереженні біорізноманіття

Ми живемо у вік, коли стан національного добробуту залежить від таких економічних показників, як показники фондової біржі та бюджетного дефіциту. У

провідних індустріалізованих економіках обіг бюджету сягає трильйона доларів, тоді як у країнах з слабшою економікою мільйони працівників інвестують обіг фондових бірж. Цей безпрецедентний вияв некерованого економічного зростання серйозно впливає на навколишнє середовище і зачіпає питання біорізноманіття на глобальному рівні.

У списку пріоритетів комісії з прийняття рішень захист навколишнього середовища є одним з останніх пунктів, що демонструє недалекоглядність у політиці. Справжній добробут нашої планети широко проявляється у багатстві та красі рослин і тварин, видова чисельність яких з кожним роком зменшується через незабезпечення матеріальних вимог, які збільшуються швидше, ніж наші потреби.

Для забезпечення життя на нашій планеті В.І.О. пропонує створення Генетичного Банку, який зберігав би генетичну інформацію про зникаючі види рослин і тварин, а значить зберігав би біорізноманіття флори і фауни.

Міські сади і парки є багатими заказниками дикого світу та біорізноманіття. Вони часто містять залишки старого тваринного світу, які вивчають як ключові ресурси дикого життя, та деякі види, котрі вже не можуть проживати у своєму природному середовищі. Так звані міські сади і парки мають великі можливості стосовно збереження біорізноманіття, являють собою справжні індикатори добробуту на нашій планеті. Створюючи місцеві Генетичні Банки у міських садах, можна зберегти генетичне різноманіття ендемічних видів. Міські сади і парки можуть відігравати провідну роль у збереженні довкілля, створюючи здорове середовище для життя людини, водних ресурсів і тваринного світу, і таким чином сприяючи збереженню природи у міському середовищі. Створення та збереження представників флори та фауни у міських садах і парках – це одна з вагомих дій на шляху досягнення мети. Використання охорони природи у менеджменті міських садів та парків сприяє підтримці та захисту представників дикого світу у міських парках. Зберігаючи природу, створюючи менеджмент міських зелених зон, різноманітні ландшафти стимулюють більш широкий інтерес і знання природного світу.

БІО-АРХІТЕКТУРА – міські зелені зони у плануванні міст і архітектурному дизайні

Кожний живий організм на Землі представляє собою досконало функціонуючу систему, добре пристосовану до середовища як наслідок мільйонорічної еволюції. Структура біологічних систем – чи то вулик, чи клітинна мембрана або інша органела – є зрозумілою для людини. Тлумачення "мікрокосмос" і "макрокосмос" може створити новий вимір в архітектурних моделях і плануванні міст. Принципами біоархітектури, проголошеними ще у 1985 р. В.І.О., є:

- обґрунтування важливості біологічних моделей і біоматеріалів для архітектури у різних масштабах і рівнях проектування;
- представлення нових можливостей у реструктуризації як міської, так і сільськогосподарської зон, а також людських поселень взагалі згідно з екологічними принципами;
- введення терміну "біополіс" як оптимальної стратегії в архітектурі та міському плануванні.

Міста самі по собі є екологічними помешканнями. Міський розвиток зазвичай зменшує рівень біорізноманіття, збільшуючи територію забудови та стискаючи ареали поширення тваринних і рослинних угруповань. Однак розвиток міс-

та також може створювати нові ніші та нові поселення. Характер і структура міських зелених зон, взаємозв'язки між ними, шляхи їх влаштування, рівень шумового забруднення, можливості людської поведінки – рекреація, усі ці фактори впливають на поведінку місцевого мешканця. Щоб захистити і збільшити міські зелені зони та поліпшити якість життя громадян, вимагається екологічно орієнтоване спрямування пріоритетів, тобто планування як на економічному рівні (проекування міста і планування транспорту і т.д.), так і на індивідуальному рівні (інформативність, освіта).

Міські сади і парки є невід'ємною частиною міської спадщини, основний елемент в архітектурній та естетичній формі міста, вони відіграють важливу освітню роль, є екологічно важливими для покращення громадського розвитку та підтримання екологічних об'єктів і їх діяльності. Фактично вони допомагають зменшувати природний тиск і вирішувати конфлікти у деяких частинах міських зон, відіграють важливу роль у створенні рекреаційних і відпочинкових зон для мешканців. Зелені зони також сприяють економічному відродженню міст, не тільки створюючи робочі місця, але й підвищуючи їх привабливість для ділових інвестицій. Міські зелені зони створюють різноманітні можливості для відпочинку на свіжому повітрі, що вважається цінним внеском у здоров'я людини, нові робочі місця, покращують якість життя у містах, створюючи різні вигоди, а саме:

- підвищують цінність власності;
- збільшують туризм;
- зменшують шум і стрес, справляючи величезну заспокоїливу дію на людину та на міський стрес загалом;
- збільшують навчальні можливості для шкільних зон;
- розширюють прогулянкові, оздоровчі, розважальні та інші заходи, особливо у південному кліматі, де тінь є необхідною умовою для проведення часу на відкритому повітрі протягом літніх місяців;
- покращують зовнішній вигляд міста;
- збільшують біологічне різноманіття.

БІО-ТУРИЗМ – міські зелені зони та зростаючі вимоги до зеленого туризму

Туризм є вагомим аспектом розвитку міської економіки як на національному, так і на місцевому рівнях. Туризм є значною статтею прибутку, проте драматично впливає на навколишнє середовище та природні ресурси.

Сади і парки покращують умови та якість життя як для мешканців, так і для відвідувачів міст. Мешканці міста задовольняються економічним розвитком, який, у свою чергу, сприяє створенню добре спланованих та обладнаних парків, алеї та інших відкритих просторів, що представляють інтерес і для туристів. Більше використання міських садів та парків як ресурсів для туризму ілюструє прибуток, що досягається через перетворення природного середовища у засоби для бізнесу.

Біотуризм, як проголосила В.І.О. з 1985 р., це прибутковий та ефективний шлях облагородження середовища та надання нових можливостей для розвитку туризму. Біотуризм має за мету приборкати негативні впливи туризму, згуртовуючи нації та народи. Виявлення взаємної поваги до національної та культурної спадщини може слугувати міжнародному розумінню.

Біо-освіта як глобальна відповідальність

Ключовим фактором досягнення нового розуміння світу є освіта. Інтегральна біоцентрична освіта, що гарантує тривалу екологічну грамотність для кожного громадянина планети, є необхідним засобом для успішного досягнення та глобального визнання біосу. Пам'ятаючи, що слово університет відповідає визначенню "універсальний", Міжнародний Університет Біо-Довкілля (International University for the Bio-Environment I.U.B.E.), заснований В.І.О. у 1990 р., пропонує модель біо-освіти, впроваджуючи міждисциплінарну освітню реформу у світі. I.U.B.E. діє як каталізатор, що підвищує екологічну обізнаність і надсилає біоцентричну інформацію студентам і фахівцям у цілому світі. Мета I.U.B.E. – досягнути світового визнання ідеї розвитку багатодисциплінарної концепції природного середовища, спрямовуючи зусилля на перегляд освітньої системи на цій планеті. Основні цілі I.U.B.E.:

- БІОС у наступному тисячолітті;
- міжнародна реформа освіти та проголошення ефективної глобальної біо-освіти з допомогою Інтернету та використання супутників;
- розвиток загального Біо-плану відповідно до різних освітніх рівнів, демонструючи як концепції навколишнього середовища застосовуються у різних академічних дисциплінах;
- міжнародна співпраця у питаннях захисту довкілля, яка пропонує нову еру у біодипломатії;
- міжнародне законодавство біо-прав та обов'язків людини стосовно навколишнього середовища;
- переоцінка концепцій бізнесу та менеджменту і розвиток нових економічних стратегій, сумісних із збереженням навколишнього середовища;
- підвищення соціальної свідомості стосовно розгалуження біологічних наук;
- міжнародна кампанія екологічних олімпіад та ухвала Біо-призів для осіб або інституцій, які зробили внесок у збереження та покращення біо-середовища;
- глобальне біо-оподаткування технологій, щоб забезпечити технологічний і економічний прогрес, який підтримує біо-середовище і допомагає досягти поєднання технологій та соціальних цінностей. Відповідно до статті "Біос у новому тисячолітті" експертам відповідних галузей потрібно буде сформулювати тези і антитези і потім створити синтез нових концепцій. Буде наголошено на заходах, які б зменшили негативні впливи на середовище.

I.U.B.E. та її перша Біо-програма вже є частиною програми предмету численних курсів у багатьох країнах. Організація сприяє поширенню та опублікуванню В.І.О. матеріалів, які були б доступні як для викладачів, так і для учнів, у надрукованому і електронному варіантах – в Інтернеті та CD-ROM.

ЕКОЛОГІЧНА ОЛІМПІАДА – БІО ПРИЗИ – інтелектуальні досягнення

Відродження античного олімпійського духу для оновлення соціальних цінностей у цьому тисячолітті може внести єдність і гармонію у розвиток усіх аспектів людської діяльності. Олімпійські ігри, які проводились у Греції протягом більше Х сторіч, відзначалися важливими політичними та культурними подіями, проголошуючи мир, дружбу і примирення. На даному етапі Олімпіада – це маяк миру і надії, і нагорода – вручення медалей – тільки у спортивних змаганнях. Більше того, концепція атлетики стала синонімом спорту та хорошої форми тіла. Проте нам слід нагадати, що слово *athlos* означає досягнення. Таким чином, тер-

мін атлетика включає усі можливі досягнення людства: чи то фізичні, чи то інтелектуальні. Необхідно, щоб концепція відновила своє первісне значення на основі нової системи цінностей.

Щоб сприяти захисту навколишнього середовища та глобальній біокультурі у новому тисячолітті, В.І.О. запропонувало розвиток дисциплінарних міжнародних комітетів, заохочуючи до прогресу через *Біо-призи* осіб, або інституції, які зробили вклад у розвиток біо-середовища.

На даному етапі міжнародні змагання проходять у різних галузях і являють собою фрагментарні досягнення людства. Щоб відновити гармонію і єдність між усіма проявами творчого, загального визнання та нагородження досягнень у спорті, мистецтві, науці, можна поєднати змагання і проводити їх паралельно раз на чотири роки з нагоди Олімпійських ігор. Наприклад, законодавці можуть отримувати нагороду за розвиток нових законодавчих паперів щодо прав *біос*; архітектори – за проектування моделей *біо-поліс*, керівники організацій – за включення охорони довкілля у діяльність підприємства. Призи можуть розігруватися по декількох дисциплінах, наприклад, етика, законодавство, бізнес, теологія, архітектура, дипломатія або ж філософія і, зрештою, за внесок у досягнення людства. В.І.О. вже використав ініціативу *Біо-приз* і першим призом було нагороджено Жака Кусто у 1996 р.

Приклад:

- Біо-архітектура;
- А – глобальна спільнота архітекторів та містобудівників для номінальних кандидатів;
- В – експерти та професори університету у номінації до 150-ти кандидатів на отримання нагороди;
- С – вибрано 30 членів Міжнародного Комітету для вибору 15 номінацій;
- Д – 3 члени Міжнародного Комітету для нагородження трьома Біо-призами.

Марафонський вогонь на олімпійських іграх

Олімпіади повинні ознаменувати собою мир у світі та бути приводом для святкування братерства, яке проголошує олімпійський дух. Водночас, глобальна спільнота повинна бути чутливою до цінностей гармонійного співіснування. З 1985 р. В.І.О. проголосила відновлення античної ідеї марафонського вогню на Олімпійських іграх, що і було закріплено у резолюції ООН. Довкілля може відігравати роль об'єднуючої сили для миру і вести до нової соціальної структури, де повага *біос* буде основною у кожній дії чи думці.

Погляд у майбутнє

Технологія заповнила усі сфери людської діяльності. Її можна розглядати як відкриття правди і стежку, яка веде до кращого майбутнього. Освіта може бути немов каталізатором і допомагати вирішувати національні та міжнародні проблеми, керуючи розвитком прогресу і гармонійно ставлячись до усіх форм життя. Як у теорії, так і у практиці гармонія між економікою та довкіллям концептуально є дуже важливою задачею. Її впровадження вимагає реструктуризації економіки, розпланування економічної політики.

Ми усі є частиною дарунку *біосу*, найціннішого володіння планети. Політичні системи приходять і відходять, фінансові режими отримують успіх і банк-

рутують, але *біос*, у певних видах і формах, існує впродовж мільйонів років. *Біос* і *біо-середовище* – це вагомі чинники для досягнення миру і стабільності. Розвиток конкретних планів для світової співпраці зі збереження довкілля може усунути різні конфлікти і створити нову еру у міжнародному порозумінні. Запроваджуючи ці принципи та оцінюючи плани майбутнього планування політики на основі біо-центричного мислення, можна зберегти безпеку землі та порядок. Об'єднуючі аспекти *біосу* та *біо-довкілля* – ключ до майбутнього. Коли ми всі використовуватимемо цей принцип, тоді, можливо, глобальний мир стане реальністю у новому тисячолітті:

Тисячоліття Миру

Ви чуєте гори, що сповіщає про нову еру?

Ви бачите осяйні зорі, що посилають світло та надію?

Ви відчуваєте подих всього творіння на нашій планеті,

Хвили любові та шепіт життя?

Ви чуєте стук вашого серця, що огортає усіх нас теплом,

Розділяє нове бачення радості, миру та гармонії.

(А. Влавіанос-Арванітіс, 1998)

УДК 712.258

Проф. Т.М. Черевченко¹, чл.-кор. НАНУ, д-р біол. наук;
проф. С.І. Кузнецов², д-р біол. наук – м. Київ

БОТАНІЧНІ САДИ І ДЕНДРОПАРКИ ЯК ОБ'ЄКТИ САДОВО-ПАРКОВОГО БУДІВНИЦТВА: МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ

Розглядається проблеми функціонування ботанічних садів та парків як об'єктів ландшафтно-архітектури. Обговорюється концепція закладання нових та реконструкції існуючих ботанічних садів в Україні. Висвітлюється різниця між поняттями "ботанічний сад" та "ботанічний парк". Визначено критерії підбору місця закладання та таксономічного складу майбутніх садів та парків.

Prof., Dr. T.M. Cherevchenko; Prof., Dr. S.I. Kuznetsov – Kyiv

Botanical gardens and arboretums and arboretums – objects of park and garden building: past, present and future

Problems of the functioning of botanical gardens and parks as objects of the landscape architecture are discussed in this article. The conception of the building of the botanical gardens, parks and of the landscape reconstruction of active botanical gardens, in the Ukraine are talked round. The idea "botanical garden" and "botanical park" is elucidated. The territory selection factors for gardens and parks, main types of expositions and taxonomic composition, organization and personal questions were discussed.

Історія ботанічних садів тісно пов'язана з розвитком суспільства. Їхнє існування зумовлене, насамперед, рівнем культури та науки у суспільстві. Стародавні грецькі вчені, філософи влаштовували сади, в яких не тільки збирали колекції цінних видів рослин, але й використовували їх як місце навчання, роздумів і відпочинку. Великого освітнього значення набули сади та парки монастирів у середні віки. До цього часу збереглася традиція поєднання садів і парків з навчальними і дослідними закладами в Англії.

¹ директор, Національний ботанічний сад ім. М.М. Грішка НАН України
² завідувачий відділом дендрології та паркознавства

1. Історія садово-паркового будівництва